

Remissvar

Jernkontorets diarienummer 04/25

Stockholm 2025-06-13

Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten
Departementssekreterare
Kristin Skeppsby
08-405 80 11
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kristin.skeppsby@regeringskansliet.se
KN2023/02

Remiss av SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Jernkontoret har mottagit rubricerad remiss och lämnar här sitt yttrande utifrån järn- och stålindustrins intressen.

Jernkontorets synpunkter i korthet

Jernkontoret välkomnar den föreslagna reformen av svensk miljö rätt och bedömer att det är nödvändigt för att uppfylla EU-lagstiftning och undvika dubbelreglering. Att utredarna tar EU-rätten som utgångspunkt utgör en garant för hög miljöambition.

Jernkontoret är medveten om att förändringarna kommer ta tid innan det nya systemet är på plats och kan fungera. Att inte reformera det svenska miljöprövningssystemet är dock inte något alternativ då det riskerar att Sverige inte uppfyller EU:s miljöregelverk.

Nuvarande prövningsprocesser är utdragna och ineffektiva, vilket fördröjer viktiga miljöinvesteringar utan att nödvändigtvis ge bättre miljöskydd. Effektivare prövningar ses som en förutsättning för att kombinera hög miljöambition med industriell konkurrenskraft.

Jernkontoret bedömer att reformförslagen svarar både på företagens identifierade brister i tillståndsprövningsprocessen och mot behov av att renodla miljöprövning från frågor som inte innebär en direkt miljöpåverkan utan bättre hanteras i tillsynsprocessen.

Jernkontoret bedömer att reformförslagen kommer leda till ökad rättssäkerhet, effektivitet och förutsägbarhet i miljöprövningsprocessen.

Jernkontoret tillstyrker förslaget om en ny fristående myndighet för miljöbedömning och prövning. Det kan innebära början på ett mer effektivt samarbetsklimat mellan

verksamhetsutövare och myndigheter genom att komma ifrån motpartsförhållandet och arbeta mot ökad samhällsnytta framåt.

Jernkontoret tillstyrker även förslagen om en ny samlad reglering om miljöprövning och en ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess.

Jernkontoret bedömer att tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens är en förutsättning.

Jernkontoret bedömer att Länsstyrelsens roll fortsätter att vara central i det nya miljötillståndssystemet.

Jernkontoret tillstyrker förslaget att införa ett enda obligatoriskt samråd enligt EU-rättens krav. Det kommer leda till en effektivisering i processen då företagen fortsätter behålla sin goda dialog med tredje part såsom närboende och särskilt berörda, exempelvis genom att samråda med särskilt berörda i ett tidigt skede utan att det är ett lagligt krav.

Jernkontoret ser positivt på utredarnas gedigna analys av andra länders miljöprövningssystem där Finland och Danmark lyfts fram som goda modeller.

Inledning

Idag ser vi en högre komplexitet i miljöfrågorna jämfört med när Miljöbalken kom, samtidigt som det finns ett ökat behov för integrering av miljöfrågorna i övriga samhällsfrågor. Ett förändrat omvärldsläge som ytterligare ökar behovet av att accelerera klimatomställningen gör att det nu har blivit extremt angeläget att effektivisera miljöprövningsprocesserna i Sverige för att stärka såväl investeringsviljan som konkurrenskraften. Förutsägbarhet är också avgörande för att miljöprövningsprocesserna ska bli mer effektiva. Stora resurser som idag läggs ned i prövningsprocessen från företagen borde i stället läggas på reella miljöinvesteringar. Prövningsförfarandet enligt miljöbalken syftar till att säkerställa att verksamheter som kan påverka omgivningen inte medför oacceptabla risker för människors hälsa eller miljön. Det kan dock konstateras att utdragna och ineffektiva prövningsprocesser inte per automatik leder till ett högre miljöskydd. Det finns konkreta företagsexempel på utdragna provotider för befintlig verksamhet som har gjort att viktiga miljöinvesteringar för att minska påverkan från utsläpp till miljön har skjutits framåt i tiden.

I nedanstående detaljerar vi Jernkontorets synpunkter och ger några företagsexempel för att understryka behovet av förändring och motivera vårt fulla stöd till förslagen.

EU-rätten som utgångspunkt och varför reformerna inte kan vänta

Att använda EU-rätten som utgångspunkt i betänkandet är en naturlig och praktisk utgångspunkt. EU-rätten utgör en stabil grund för höga miljöambitioner samtidigt som Sverige måste kunna uppfylla EU:s miljöregelverk, varken för mycket eller för lite vilket är fallet idag.

Det är viktigt att strömlinjeforma den svenska rätten mot EU-rätten och därigenom förenkla och accelerera miljötillståndsprövningsprocesserna så långt det går. Trenden sedan många år av ökande lagstiftning från EU kommer fortsätta vilket betyder att ytterligare EU lagstiftning kommer behöva integreras i svensk rätt även i fortsättningen, det måste ske på effektivare sätt. Vi behöver bland annat arbeta för att ta bort den överimplementering (ex Industriutsläppsdirektivet, Vattendirektivet) som vi ser idag och samtidigt säkra Sveriges uppfyllande av EU-rätt som medlemsland; utredarna lyfter både över- och underimplementering av EU-rätt i svensk rätt.

Det finns flera exempel hos företagen på överimplementering eller dubblering av krav som har inneburit att extraresurser läggs för att uppfylla dessa.

- Tidigare har kraven kopplade till IED/BREF lyfts och det faktum att företagen parallellt uppfyller det svenska miljötillståndssystemet enligt Miljöbalken och samtidigt krav i Industriutsläppsförordningen. Mest påtagligt är dubbelarbetet som går ut på att visa hur man uppfyller dels villkoren som i de flesta fall är reglerade som års- eller månadsmedelvärden vid all drift (föreskrivna i halter, kg/h, kg/mån, ton/år eller i totalmängder), dels BAT-AEL vilka är föreskrivna som dygnsmedelvärden under normal drift. Det innebär att företagen får anlita ännu fler mätkonsulter. När det nya IED 2.0 träder i kraft kommer det att bli ännu mer komplicerat eftersom man utöver de svenska tillstånden och kraven i Industriutsläppsförordningen 2.0 kommer behöva göra särskilda "intervallprovningar" för att bestämma alternativt värde för de parametrar som inte uppfyller strängaste värdet.
- Ett annat exempel är den överimplementering som den svenska implementeringen av EU:s vattendirektiv (RDV) innebär i nationella bedömningsgrunder, ett av många konkreta fall beskrivs för zink. Från SSAB:s bemötande till domstolen maj 2024, bilaga F står följande: "Den svenska bedömningsgrunden 1,1 µg/l för zink i Östersjön kan också jämföras med vilka kriterier andra medlemsländer inom EU fastställt. År 2016 hade 24 EU-länder fastställt kriterier för zink i ytvatten. Värdena varierade från 3,1 - 1300 µg/l, samtliga värden var således högre eller mycket högre än den nuvarande svenska bedömningsgrunden (de svenska värdena var vid denna tid högre än idag). Det framkom att endast en del av länderna hade följt EU:s vägledningar vid fastställandet, däribland Sverige." Här kan tilläggas att grannlandet Finland som delar Östersjön med Sverige inte har tagit fram någon bedömningsgrund för zink, med andra ord så bedömer Finland att zink inte utgör någon risk för Östersjöns miljö. I praktiken kan detta innebära att en verksamhet inte är tillåtlig i Sverige men är det i ett annat land där motsvarande bedömningsgrund är högre eller till och med saknas.

Att reformera det svenska miljötillståndssystemet med EU-rätten som grund innebär omfattande förändringar eftersom den svenska miljölagstiftningen har utvecklats under en längre tid först före Miljöbalkens tid, och sedan under en tid då Sverige inte var medlem i EU utan att ha genomgått tillräckliga reformer. Exempel på det är att vi fortfarande har en uppdelning mellan A- och B-verksamheter och att lagstiftning för vattenverksamhet är åtskild från lagstiftningen för miljöfarlig verksamhet. Det är ingen tvekan om att det är både nödvändigt och tidsenligt att genomföra förändringarna om Sverige ska kunna leva upp till EU:s krav i fortsättningen. Det är inte längre möjligt att skjuta fram problemet i tiden även om kostnaderna på kort sikt kan verka höga.

Att renodla miljöprövningsprocessen har bemötts i ändringsförslagen

Företagen har länge lyft behovet av att renodla prövningsprocessen från frågor som lämpar sig bättre att hantera i tillsyn (inte direkta utsläpp till vatten, luft, mark) i syfte att effektivisera tillståndprocesserna. Det kan handla om:

- **Energifrågor** som är nära kopplade till produktionsprocesserna och till optimering beroende av produktmix, råvaruval mm. I prövningen kan det innebära många onödiga utredningar och i slutänden ofta till att villkoren blir fluffiga. Frågan lämpar sig därför väl att hanteras inom tillsyn genom en löpande dialog mellan företag och tillsynsmyndighet.

- **Frågor om avfallshantering** där en årlig redovisning av planer, har visat att en väl tillämpad tillsyn uppfyller redan satta villkor.
- **Frågor kring vattenanvändning** är ett exempel där det inte går att sätta villkor med mindre än att det finns många olika typer av kunskap och underlag (behov av kylvatten, regionala vattenbalanser, vattenrisker, framtida begränsningar för företaget, med mera). Löpande tillsyn och kontinuerlig dialog kring variationer i vattenbalanser, företagets behov i förhållande till förändrade processer, bland annat, kan leda till en resurseffektiv vattenhantering.
- **Frågor om förorenad mark** är väl inarbetade med specialister både på tillsynsmyndigheten och företaget; det finns redan en process för det och frågan skulle därför kunna delegeras till tillsynsmyndigheten i form av löpande tillsynsmöten.
- **Dagvattenfrågan** bör inte heller vara villkorat. Det är komplext med olika flöden beroende på år och meteorologi, alltså väldigt olika mot processvatten. I vissa fall så har dagvattenfrågan utretts under längre tid genom provotidsutredningar, i ett försök att komma fram till ett relevant villkor men inte lyckats. Därför lämpar sig frågan bättre som en tillsynsfråga, vilket i sin tur kan leda till kontinuerliga förbättringar.

Vi tillstyrker förslagen som bemöter detta, det handlar, bland annat, om ny reglering av vad som bör framgå av ett tillståndsbeslut, ökad användning av generella föreskrifter, och enklare hantering av ändringar och tydligare regler om omprövning, allt i syfte att minska omfattningen på prövningen och att flytta frågor från prövning till tillsyn.

Det handlar enligt Jernkontoret om att endast pröva det som är väsentligt utifrån miljö- och hälsa, alltså det som är sk Key Environmental Issues, KEI, allt annat bör hanteras via tillsyn. Vid implementeringen av IED 2.0 bedömer Jernkontoret fortsatt att det mesta av kraven kan införas i en IED förordning 2.0 och utnyttja möjligheten till generellt bindande föreskrifter som finns både för utsläpp och resursanvändning. Som tidigare nämnts ovan kommer dock "intervallprövningar" för striktast möjliga utsläppsnivå göras individuellt i dagens system i MPD eller MMD, och i kommande system i den nya Miljöprövningsmyndigheten (MPM).

Vi instämmer även i utredarnas bedömning att utöver de krav som EU-rätten ställer bör en verksamhets miljöpåverkan vara det som styr om verksamheten ska vara tillståndspliktig eller inte. Idag beslutas prövningsplikt före bedömning av miljöpåverkan i svensk rätt. EU-rätten däremot utgår enligt MKB-direktivet från en bedömning av miljöpåverkan för att därefter avgöra eventuella tillståndskrav.

Organisationsförändringar är nödvändiga och tidsenliga

Jernkontoret menar att det idag finns stora behov för bättre samordning och tydligare huvudansvar för hela miljöprövningsprocessen. Att åtgärda det bör rimligtvis leda till ökad resurseffektivitet och högre kompetens, samt till att minska målkonflikterna. Idag är det för många myndigheter involverade i tillståndsprövningen, ett exempel är de myndigheter som idag har talerätt i domstol och som enligt utredarna föreslås fortsatt ha det i den nya MPM men begränsat till allmänna miljöintressen (Naturvårdsverket, Länsstyrelsen) respektive begränsat till havsmiljö, vattenmiljö och fiske (Havs- och Vattenmyndigheten). Viktigt är även att säkra de regionala förhållandena, som Länsstyrelsen förväntas ha mest kunskap om idag. Det är inte samma förutsättningar i norra och södra Sverige. Utifrån ett företagsperspektiv är det viktigt att förstå och beakta statens synpunkter, tillägg och invändningar i en miljötillståndsansökan för att kunna bemöta dessa effektivt, både före och efter att ansökan

gått in. I nuläget är det dock i många fall inte tydligt vad statens inspel innebär då staten "talar med flera röster". Detta bör kunna åtgärdas genom att utse en enda av dessa myndigheter att samordna de olika myndigheternas inspel. Att tala med en röst från såväl verksamhetsutövare som stat blir både mera dialogfrämjande och effektivt anser Jernkontoret. Det finns exempel på samordning mellan myndigheter i Finland där man kommit bort ifrån att myndigheter överklagar ett tillståndsbeslut, genom en överenskommelse mellan myndigheterna (ELY och AVI) att vara överens om villkor innan tillstånd meddelas.

Jernkontoret tillstyrker alternativ 1 om en helt ny miljöprövningsmyndighet, som vi anser kommer leda till både effektivare miljötillståndsprocesser och ökade investeringar. Utredarna har gjort ett grundligt analysarbete för att landa i att föreslå alternativ 1 samtidigt som de varit realistiska. Här är det även viktigt att vara ödmjuk inför att organisationsändringar tar tid och kräver initialt stärkta resurser för att reformerna ska bära långsiktigt och leda till effektivare tillståndsprocesser.

Vi bedömer att alternativ 1 skulle bidra till att komma ifrån *motpartsförhållandet* mellan myndigheter och verksamhetsutövare i ett domstolsförfarande, när domstolens nuvarande roll som prövningsmyndighet i första instans för A-verksamheter tas bort. Det kan bidra till betydande effektiviseringar i miljötillståndsprocesserna med ökad rättssäkerhet.

Jernkontoret avstyrker alternativ 2 som bygger på att använda sex av Miljöprövningsdelegationerna (MPD) som miljöbedömnings- och prövningsmyndighet. Vår bedömning utifrån företagens erfarenheter (som i vissa fall även har arbetserfarenhet från Länsstyrelse) är att alternativ 2 inte kan fungera dels på grund av att dessa finns "under samma tak" som Länsstyrelsen, dels på grund av att dessa är helt självständiga och upplevs som "spretiga" av företagen. De är idag kopplade till Länsstyrelserna med samma personal men ändå fristående i sitt beslutsfattande. MPD:s troliga tillhörighet skulle i praktiken fortsatt vara kopplad till Länsstyrelserna och den personal som även arbetar med övriga frågor inom myndigheten exempelvis tillsyn.

Länsstyrelsens roll är fortsatt central

Företagen har länge tryckt på vikten av att ha en konstruktiv dialog med stålindustrins länsstyrelser och efterfrågar i nuvarande system:

- Ökad förståelse för de specifika processer som varje företag har och att det finns en komplexitet med olika beroenden, externa förutsättningar, med flera.
- Minskad omsättning på tillsynspersonal och bättre kompetens
- Löpande IED-tillsyn och information om när nya BAT-slutsatser publicerats
- Ökad vägledning
- Möjlighet att få snabba svar
- Bättre prioritering kring vilka krav på utredningar som ska gälla beroende på vilken miljönytta det för med sig, att Länsstyrelsen inte fastnar i detaljer, och att man i stället bättre motiverar på säkert och tydligt sätt,
- Att det sker mer utbyte mellan avdelningar på länsstyrelsen samt även mer korsbefruktnings mellan företag och länsstyrelse i fråga om arbetserfarenhet (företagsrepresentanters egen erfarenhet av att ha arbetat inom båda sektorerna har varit särskilt positiv).
- Snabbare handläggning av anmälningsärenden och andra ärenden.
- Att länsstyrelsen håller tidsfrister för hantering av anmälningsärenden.

Idag besitter länsstyrelsen många olika roller i miljöbedömnings- och miljöprövningsprocessen, som samrådspart, remissmyndighet i prövning och tillsynsmyndighet. Det leder till ett splittrat och otydligt ansvar, som i sin tur kan försvåra och förlänga tillståndsprocessen. Det finns idag åtskilliga exempel från företagen där länsstyrelsen inte är "sampratad" utan ger olika besked gällande exempelvis förorenad mark (mellan villkor/tillstånd och tillsyn), det kan handla om skillnader mellan angränsande Länsstyrelser i en och samma fråga eller till och med inom en och samma länsstyrelse. Det har utredarna tagit med i analysen som lett till att renodla länsstyrelsernas ansvar till i huvudsak tillsyn.

Vi bedömer att den viktigaste funktionen som länsstyrelserna bör behålla för att kunna svara upp mot behoven är att utgöra expertkompetens och vara frikopplade från själva prövningen. Länsstyrelsen är den kanske viktigaste myndigheten för företagen och de står företagen närmast vad gäller kunskapsutbyte, lagstiftningsfrågor, tillsyn med flera. Vi bedömer inte att det kommer förändras i och med att reformförslagen sjösätts. Företagen kommer fortsatt ha tät kontakt med Länsstyrelsen.

I det nya förslaget så ansvarar Länsstyrelsen fortsatt för handläggning av anmälan om vattenverksamheter och för prövning av vissa tillstånd, dispens och anmälan enligt MB som inte omfattas av 20 kap MB. Den huvudsakliga rollen som kvarstår hos Länsstyrelsen i det nya förslaget är som tillsynsmyndighet för verksamheter och åtgärder enligt miljöbalken. Tillsynsfrågan är helt central i miljöskyddet och företagen efterfrågar mera tillsyn från länsstyrelsen. Det kombinerat med att förslagen ska leda till fler frågor som går över till tillsyn (från prövning) betyder att tillsynen kommer öka i omfattning, utvecklas och kräva ökade resurser. Att länsstyrelsen behåller den rollen bedömer Jernkontoret vara en förutsättning för att processerna ska fungera.

Jernkontoret är medveten och informerad om att länsstyrelsen redan har satt i gång ett förändringsarbete för att effektivisera sina arbetssätt, och vi har haft förmånen att följa arbetet och föra dialog med länsstyrelserna. Att länsstyrelserna ligger långt fram i arbetet utgör en förutsättning och säkrar ytterligare att Miljötillståndsutredningens förslag implementeras på effektivt sätt. Detta kan illustreras i flera utdrag från delredovisningar i pågående Länsstyrelseuppdrag. Det handlar om att Länsstyrelserna har ökat sin förståelse för näringslivets behov av exempelvis bättre samordning mellan Länsstyrelser eller dragit slutsatser att organisationen inom tillståndsprövning är för komplex och utgör en förklaring till de skillnader som finns i hur miljöprövning bedrivs och fungerar i olika län, eller lyfter vikten av att ha branschexperter.

Tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens är en förutsättning

Jernkontoret vill särskilt lyfta expert- och branschkompetens som centralt, samt att få tillräckliga resurser till MPM.

Företagen efterfrågar en mer effektiv och rättssäker tillsynsprocess. För att detta ska vara möjligt krävs att länsstyrelsen stärker sin kompetensförsörjning och har förutsättningar att rekrytera och behålla medarbetare med relevant erfarenhet och specialistkunskap. I dagsläget utgör länsstyrelsens begränsade kapacitet en flaskhals för verksamheters utveckling. För att myndigheten ska kunna fullfölja sitt uppdrag på ett rättssäkert, effektivt och förutsägbart sätt, krävs ett ökat fokus på kompetensutveckling, ledarskap och attraktiva anställningsvillkor. Om prövningsrollen tas bort från domstolarna så frigörs även resurser som skulle kunna fyllas på i den nya myndigheten samt som kompetens hos länsstyrelsen som har fortsatt tillsynsansvar. En förutsättning för att det nya systemet ska fungera är att

kompetens respektive ersättning för de nya personella resurserna på MPM är tillräckligt högt satta (läs minst lika höga som vid landets mark- och miljödomstolar). Jernkontoret bedömer att det är fullt möjligt och att det finns alternativ för rekrytering. Dessa förbättringar måste ske parallellt med verkställandet av de olika ändringsförslagen.

Om förslag till ny samordnad miljöbedömning och prövningsprocess

Jernkontoret tillstyrker förslaget om att införa två olika spår, ett miljötillståndsspår för tillståndspliktiga verksamheter och åtgärder som medför betydande miljöpåverkan och ett granskningsspår för granskningspliktiga verksamheter. Det är viktigt för investeringsviljan att beslutet om vilket spår som en verksamhet går in i innebär rättskraft. Jernkontoret bedömer att synen på vad som är betydande miljöpåverkan kommer klarna efterhand med mer och mer praxis. Förslaget om ett granskningsspår innebär också en bättre implementering av EU-rätten då utredningen visar att vi både har "under och över implementerat" ex MKB-direktivet såsom lyfts tidigare i remissvaret.

Även om utredningen endast ytligt berör IED 1.0 och i princip inte alls IED 2.0 behöver dessa aspekter tas med i det kommande lagstiftningsarbetet så att man utformar ett system som kan hantera kommande IED 2.0 "intervallprövningar" för att sätta det striktaste värdet. Man skulle i normalfallet kunna hävda att dessa prövningar alltid är granskningsspåret eftersom det handlar om att sätta villkorsvärden som vi inte innan har tillämpat. Eftersom dessa prövningar kommer när en BAT-slutsats publicerats och inte exakt när en prövning av hela tillståndet ska göras kommer våra företag ha en svensk tillståndsprövning, IED 2.0 intervallprövning i relation till ny BAT-slutsats, och dessutom ha de mesta av de andra IED 2.0 kraven i en IED-förordning. Så i stället för två blir det tre olika delar att "pröva". Man kan se BAT-slutsatser som nya villkor som ersätter de gamla som man har i sitt tillstånd. Här kan man fundera på om det behövs ett separat granskningsspår.

Rörande tidsfrister så anser Jernkontoret att det är bra att införa krav på tidsgränser för delar av processen och i enlighet med EU-rätten, samtidigt som det är klokt att inte sätta en generell tidsgräns för hela processen. Stålindustrin lyfter att en tidsplan för processen är helt nödvändig för att öka förutsägbarheten i miljötillståndsprcessen. Vi måste även komma ifrån frikostigheten med anstånd för yttrande, vissa myndigheter ser det snarare som regel än undantag att begära anstånd, vilket är anmärkningsvärt.

Det är också viktigt med ökad processledning och tidigt besked (motiverad slutsats gällande prövningsmyndighetens syn på ansökan) vilket omfattas i förslagen.

Införandet av två olika spår leder till att ett enda samråd blir obligatoriskt, och utgör en anpassning till EU-rätten (MKB-direktivets krav) vilket tillstyrks av Jernkontoret. Jernkontoret bedömer att det nya systemet är väl underbyggt där nuvarande avgränsningssamråd ersätts av avgränsningsyttrande och nuvarande undersökningssamråd ersätts av ett granskningsförfarande av nya myndigheten. Utredarna lyfter också samtidigt möjligheten och rekommenderar att i vissa fall kunna ha flera frivilliga samråd tidigare i processen. Det obligatoriska samrådet är ett offentligt samråd vid kungörelse. Jernkontoret bedömer att förslaget leder till minskat dubbelarbete och effektivare processer. Utredarna nämner som argument bland annat att länsstyrelsen prioriterar tillståndsprövningar framför samråd på grund av resursbrist eftersom nuvarande miljöprövning påverkas av en svårtolkad EU-lagstiftning (Vattendirektivet, IED). Även sammanslagning av miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen leder till minskat behov av flera samråd och effektivare processer.

Jernkontoret lyfter dock några risker som företagen sett och som kan behöva adresseras i form av försiktighetsåtgärder. Om särskilt berörda känner att de inte har fått information i tid, kan de känna sig mer motstridiga i den senare delen av processen, vilket kan innebära att den totala tiden för prövning blir längre. Frivilliga samråd kan visserligen hållas tidigare i processen men på grund av tidspress kan de komma att hoppas över. Det är viktigt att särskilt berörda och kringboende får vara med tidigt i processen och påverka, som en del av demokratin som ska värnas. Om endast ett obligatoriskt samråd införs vid kungörelse, är det viktigt med en myndighetsledd informationskampanj till allmänheten om denna lagändring, så att det inte uppfattas som företagets fel att det tidiga samrådet försvinner samt att det blir tydligt när kommentarer kan ges. Att ha ett enda obligatoriskt samråd är som nämnts tidigare helt i linje med EU-rätten och innebär att medlemsstaterna ser till att den berörda allmänheten på ett effektivt sätt deltar i samrådsförfarandet, allmänheten informeras elektroniskt och genom offentliga meddelanden eller på annat lämpligt sätt.

Rörande gränsöverskridande samråd (ex Finland/Sverige) så finns erfarenhet av att det är otydligt. Exempel på det är när Naturvårdsverket påtalade under samrådsmötet med myndigheter för SSAB:s omställning i Luleå att verksamheten behövde genomgå Esbo-samråd med Finland. Motsvarande kom inte på tal i SSAB:s prövning av den finska anläggningen i Brahestad. Sverige och Finland verkar ha olika syn på det gränsöverskridande samrådet, varför ett förtydligande är på sin plats.

En prioriterad fråga för stålindustrin är att på ett effektivt sätt få tillstånd att ändra delar av befintlig verksamhet utan att för den skull ompröva hela verksamheten, det handlar ofta om miljöförbättrande åtgärder (elektrifiering, byte av bränsle i ugnar). I denna utredning så föreslås ändringar i 24 kap 1 MB, samt även i Miljöprövningsförordningen, som innebär att miljöförbättrande förändringar som ligger inom miljötillståndet och dess särskilda villkor skulle få genomföras utan tillstånd eller igångsättningsbesked. Jernkontoret tillstyrker förslaget.

Rättssystemet i Finland är en bra modell och ett kvitto på att det går att reformera

Utredningens betänkande tar fasta på det rättssystem som finns i bland annat Finland och som därför analyseras grundligt, utredarna har anpassat stora delar av sina förslag till den finska modellen. Vi anser att den analysen visar just på att den svenska reformeringen faktiskt *är* möjlig då Finland är ett jämförbart grannland till Sverige på många sätt.

Jernkontoret har flera medlemsföretag med verksamheter både i Finland och Sverige, vi har därför haft möjlighet att jämföra båda systemen. Vi uppfattar att Finlands miljö rättssystem är betydligt mera strömlinjeformat mot EU-rätten, rent organisatoriskt så hanteras miljö tillståndsprövningsprocessen av två myndigheter, ingen är en domstolsmyndighet. Finland har i större utsträckning tillämpat EU:s rätt till exempel vad gäller EU:s Vattendirektiv där till exempel sk blandningszoner redan tillämpas. I nuläget så håller Finland på med ytterligare en reform för att bland annat leva upp till de nya kraven från förordningarna om kritiska råmaterial (CRMA) och nära-noll teknologi (NZIA). Finland ligger steget före Sverige.

Jernkontoret har tillsammans med andra svenska industriaktörer besökt Finlands Miljödepartement för att öka kunskapen kring det finska rättssystemet. En orsak till den nuvarande reformeringen i Finland som då lyftes av det finska miljödepartementet var att snabbare kunna genomföra omställningen av Finland mot fossilfrihet och på så sätt kunna möta upp energiotmaningarna för att vara oberoende gentemot Ryssland. Vår slutsats är att det finns stora fördelar med att använda Finland som modell.

Den förenkling som kommer av utredarnas förslag att ha två spår, granskningsspår och miljötillståndsspår, kan bidra till att ändringar i en verksamhet inte bedöms innebära betydande miljöpåverkan (BMP) och därmed går in i granskningsspåret. Detta har lyfts av SSAB för deras verksamhet i Brahestad, Finland. Där beslutade den lokala myndigheten att verksamheten inte behövde genomgå en specifik miljöbedömning enligt MKB-direktivet, eftersom SSAB kunde påvisa att miljöpåverkan kommer att minska till följd av omställningen. Detta innebar att SSAB kunde lämna in en tillståndsansökan direkt till Regionförvaltningen (AVI), utan att först genomgå en specifik miljöbedömning, vilket innebar en avsevärd tids- och arbetsbesparing och påskyndade den finska tillståndprocessen.

Om förslag till ny samlad reglering om miljöprovning

Många av förslagen i kapitel 14.3 om samlad reglering handlar om "ordning och reda" och svarar på vad företagen efterfrågat under många år. Det är idag svårt att hitta i miljöbalksregelverket och svårt att tillämpa.

Bristen på "ordning och reda" kan ses som en naturlig konsekvens av att EU-rätten successivt har införlivats i svensk rätt under många år utan att vare sig rättsväsendet eller regering ifrågasatt den omoderna struktur som Miljöbalken utgör, eller vidtagit åtgärder för att tydliggöra var de olika bestämmelserna finns eller klargöra hur de ska tillämpas. Jernkontoret tillstyrker förslagen och anser att utredarnas åtgärder bör vidtas skyndsamt och under pågående arbete med Tilläggsdirektivet, alltså före 2028. Anledningen till att det brådskar är att bristen på förutsägbarhet i tillämpning och otydlighet i regler påverkar investeringsviljan i nya eller ändrade verksamheter.

Ett exempel på omodern och otydlig reglering av miljöprovning som utredarna ger är att det idag är olika regler som gäller för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet vilket gör det onödigt krångligt. Jernkontoret stödjer till fullo både analys och åtgärder för att regelverk för provning av vattenverksamheter ska bli mer likt regelverk och provning för miljöfarlig verksamhet. Alla våra företag bedriver miljöfarlig verksamhet *och* vattenverksamhet och det kan därför bara av godo om båda processerna ensas. Frågan är nog snarare varför detta inte gjorts tidigare.

Att samla reglerna om miljöprovning i ett kapitel i miljöbalken, det nya kapitel 20 för bestämmelser om krav på miljöprovning, är positivt för att hitta lättare och därigenom göra processen mera rättssäker. Stålintustrin kommer ha nytta av detta kapitel.

Det förtydligas också vilka verksamheter och åtgärder som omfattas av krav på förprovning och vilka olika steg som miljöprovningsprocessen ska omfatta utifrån ett kronologiskt perspektiv.

Här ingår även förslag på ändrad terminologi som är mycket efterlängtat, såsom uttrycket "miljöfarlig verksamhet" som föreslås ändras till "miljöpåverkande verksamhet" samt uttrycket "bästa möjliga teknik" som ändras till "bästa tillgängliga teknik" i enlighet med IED direktivet och därmed återspeglar den EU-rättsliga betydelsen bättre. Den här typen av ändringar i terminologi kan innebära en större effektivisering av tillståndsprocesserna än vad som beskrivs i betänkandet och Jernkontoret tillstyrker förslagen på ändrad terminologi.

Digitalisering

Det finns ett stort behov av en mer digitaliserad miljöprövningsprocess i Sverige och kunna standardisera miljötillståndprocessen exempelvis genom att använda sig av databaser och information från tidigare prövningar för liknande verksamheter. Det kan också bidra till ett bättre underlag som i högre grad är samstämmigt mellan verksamhetsutövare och myndighet. Samtidigt så kan myndigheter frigöra resurser genom att tillgängliggöra data och informationsunderlag. Förslaget är väl grundat i och med att utredarna fått se hur digitalisering har anpassats och tillämpats på miljötillståndprocesser i Danmark. Jernkontoret tillstyrker förslagen kring digitalisering.

Kommande utredningar inom Miljötillståndsutredningen gällande Vattendirektivet och Industriutsläppsdirektivet välkomnas särskilt

Idag är EU:s regelverk svårtolkade i svensk rätt, exempel Industriutsläppsdirektivet, Vattendirektivet, Art- och Habitatdirektivet, och detta utgör en broms i den så nödvändiga reformeringen av det svenska miljötillståndssystemet. Jernkontoret välkomnar därför den analys av ovannämnda regelverk som nu pågår genom Tilläggsdirektivet.

EU:s Vattendirektiv utgör en allt större del av tillståndprocessen, problemen i vattenförvaltningen följer med in i Miljötillståndprocessen. Det är därför mycket välkommet och angeläget att Miljötillståndsutredningen har fått förlängt genom Tilläggsdirektiv för att utreda hur Vattendirektivets implementering i Sverige kan förbättras genom att ta bort den grad av överimplementering som idag finns i den svenska implementeringen, alltså närma sig EU-rätten genom att nyttja befintlig flexibilitet. Jernkontoret är engagerad i frågan och har lämnat inspel samt fortsätter föra dialog med utredarna.

Gällande Industriutsläppsdirektivet så ska IED 2.0 vara implementerat juli 2026. Vi behöver förhålla oss till EU-rätten och se till att inte lägga på mer krav i Sverige än våra konkurrenter har i EU. Vår bedömning av det nya IED 2.0 är att det kommer generera väldigt många "intervallprövningar" för alla BREF:ar och BAT-slutsatser vilket innebär att dagens system sätts under stark press.

Jernkontoret

Annika Roos
Verkställande direktör

Sophie Carler
Rådgivare i miljöfrågor